

Kouzelné KRAJKY Z PAPIÍRU

Anna Šmalcová

Šikovné
Ruce

Anna Šmalcová

Kouzelné krajky z papíru

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4017. publikaci

Odpovědná redaktorka Jana Minářová
Sazba a grafická úprava obálky Marcela Drobná
Texty Anna Šmalcová
Fotografie na obálce a v textu Jiří Šmalec
Úprava perokreseb Filip Šmalec

Počet stran 64
První vydání, Praha 2010
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2010

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorem ověřeny, přesto nelze za ně převzít odpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody.

ISBN 978-80-247-3381-4 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-247-8346-8 (elektronická kniha ve formátu PDF)

OBSAH

Úvod	5	Přání s mřížkou	45
Materiál	6	Fotorámeček	46
Papír	7	Rámeček pro nostalgickou fotografii	47
Pomůcky	9	Rámeček pro fotografii dítěte	48
Nástroje	8	Přání s tulipány	50
Materiál k dekoraci hotové krajky	14	Narozeninové přání s růží	52
Další možnosti dekorování	18	Ptáček	53
Barvení papíru	16	Přání k Svátku matek	54
Plastické ozdoby	17	Letní přání	56
Další možnosti dekorování	18	Decentní krajka s kamínky	58
Samolepicí kontury	18	Blahopřání k sňatku	60
Krajka zdobená sušenými květy	18	Přání s labutěmi	62
Ubrousková technika	19	Vějíř	64
Zdobení protahovanou stužkou	19		
Vzory	24		
Růže	24		
Motýlek	26		
Věneček	28		
Květ	29		
Modré přání	30		
Poupátka	31		
Vločka	32		
Kulatá krajka	34		
Brána	36		
Dárkový přebal na láhev	38		
Krajkový proužek na svíčku	39		
Valentýnské přání	40		
Duhový ptáček	42		
Psaníčko	44		

ÚVOD

Kráska krajky je všeobecně známá. Tato kniha vás seznámí s krajkou papírovou, jejíž podmanivá krása si vás jistě získá. Seznámíte se s technikou, která sice vyžaduje určitou dávku trpělivosti, ale nenecháte-li se odradit náročností, odměnou vám bude pohled na půvabnou, křehkou krajku z papíru. Ve světě je tato technika známá pod názvem Pergamano®.

Jedná se o zdobení průsvitného pauzovacího papíru vytlačováním a vypichováním speciálními nástroji.

Již ve 14. století se takto, převážně v kláštorech, zdobily obrázky s náboženskou tematikou. U nás byly touto papírovou krajkou, hojně rozšířenou v 19. století, zdobeny barvotiskové religiózní obrázky. K jejich rozšiřování přispívali ve velké míře jezuité. Krajkové bordury dodávaly obrázkům zvláštnost a nádech romantiky a vzácnosti, zvláště byly-li ještě dozdobeny zlatem. Ve Francii a jiných zemích Evropy se v té době touto krajkou zkrášlovaly také pohlednice a obrázky, které byly upomínkou na křest, apod.

V dnešní době, kdy pár nadšenců ve světě opět tuto techniku vzkřísilo, ji můžeme používat pro výrobu přáníček, záložek do knih, svatebních oznámení, dárkových krabiček, obalů a taštiček na dárky, stínidel na lampičky, rámečků na fotografie, apod. Vše, co je vyrobeno touto technikou působí slavnostním dojmem, a proto jsou tyto výrobky s nádechem výjimečnosti velmi vhodné jako dárek i jako doplněk slavnostních životních okamžiků.

Na následujících stránkách se seznámíte s papírem, nástroji a pomůckami, které jsou potřebné k tomu, abyste tuto techniku dobře zvládli. Součástí knihy jsou i vzorové šablony, které usnadní práci nejen začátečnickům. Naučíte se, čím tyto krajky dozdobit a zkrášlit. Brzy si všimnete, že jak efekty jednotlivých nástrojů, tak kombinace různých vzorů dle vlastní fantazie, vám pomůžou dosáhnout nesčetných počtů variací. Najdete zde dostatek informací a osvětlení tohoto krásného umění slovy i obrazem, bylo by však užitečné a vhodné navštívit také kurz, ve kterém by se vaše informace ještě rozšířily o praktické poznatky.

Doufám, že tato kniha vám pomůže najít stejné potěšení z práce i hotových dílek, jaké jsem měla při tvoření já. Přeji vám spoustu radosti a trpělivosti při tvorbě této papírové křehké krásy, která jistě potěší nejen vás, ale i ty, které touto nádherou obdarujete.

Anna Šmalcová

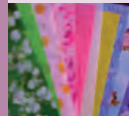
MATERIÁL

PAPÍR

Výběr správného papíru je pro výrobu papírové krajky velmi důležitý. Ve středověku se pro tento účel používal pergamenový papír, později také ruční papír. V dnešní době se vyrábí mnoho druhů papírů, které svým charakterem připomínají pravý pergamen. A právě tyto papíry jsou pro tuto techniku nejvhodnější. Bývají transparentní, což je velká výhoda pro přesné překreslování vzoru z předlohy, nebo šablony. Také bývají různě kolorovány.

Důležitou roli hraje gramáž papíru. Pro naši práci je nejvhodnější gramáž 150 g, což je trochu silnější papír než třeba běžný pauzovací, který má gramáž asi 100 g. Také papíry s gramáží 200 g se pro výrobu krajky velmi dobře uplatní. Mají však jednu nevýhodu, při přehýbání se snadno lámou, proto je vhodné používat je pouze na kartičky a výrobky, které není třeba přehýbat. Také bývají méně transparentní, jsou však odolnější.

To bylo něco o papírech, do kterých se přímo papírová krajka vytváří. Další kapitolou jsou pauzovací papíry s nízkou gramáží, které používáme k doplnění krajky jako podklad nebo do výřezu v krajce. Tyto papíry se vyrábějí ve velké barevné škále a mnohé i s pěkným vzorováním. Jejich barvy i vzory bývají dosti pestré a jasné. Velmi zajímavé efekty tvoří jako podklad pod krajku papíry duhových barev, které nám krajku zvýrazní decentně a hned několika barvami. Pro svoji malou gramáž by se na ně technika krajky, která je hezká právě svojí plastičností, příliš neuplatnila.

Poslední papíry, o kterých je třeba se také zmínit, jsou barevné kartony všeho druhu, které používáme na podložení krajky a slouží nám i přímo k napsání lístků, výrobě obálek, apod., na které následně aplikujeme už hotovou krajku.

POMŮCKY

NÁSTROJE

Nástroje můžeme rozdělit do tří skupin: nástroje pro vytlačování vzoru, perforovací nástroje a nůžky. Velmi zjednodušeně by se dalo říci, že k výrobě krajky z papíru nám bude stačit pouze tyčinka s kuličkou, jehla a nůžky, což jsou tři základní potřeby, které nám postačí k tomu, abychom si už nějakou kraječku vyrobili. Ostatní nástroje nám však tuto práci pomohou velmi účinně zjednodušit a také díky jim je práce přesnější, a tím i krásnější, což je u krajky důležité.

Nyní si jednotlivé nástroje pojmenujeme a spolu s jejich vyobrazením se můžeme podívat i na ukázkou, jakou který nástroj zanechává stopu a čím je zajímavý.

Nástroje pro vytlačování vzoru:

tyčinka na nejmenější linie

– používá se na drobné detaily, nervaturu listů, apod., tyčinka má stopu 0,5 mm

kuličky k vytlačování různě silných plošek a linek

– tlak na kuličku je důležitý, ale při příliš silném tlaku hrozí protržení papíru, proto musíme pracovat s citem, kuličky mají průměr 1–5 mm

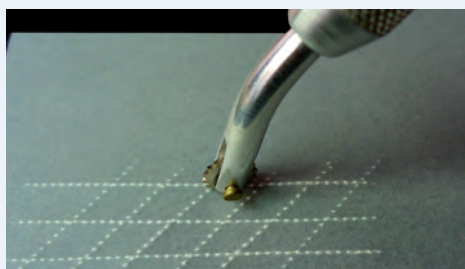
zvlášť velká kulička

– vhodná k vyhlazování větších plošek, např. plátků růží, apod., má průměr 6 mm

kolečko

– tvoří linku droboučkových puntíků
– vhodné pro dekorativní linky

drátěné očko

– slouží ke stínování
– krásně vystínuje plochu do ztracena

hvězdička malá a hvězdička větší

– dekorativní nástroje ke tvorbě drobných, hezkých kytiček

POMŮCKY

Nástroje pro perforování papíru:

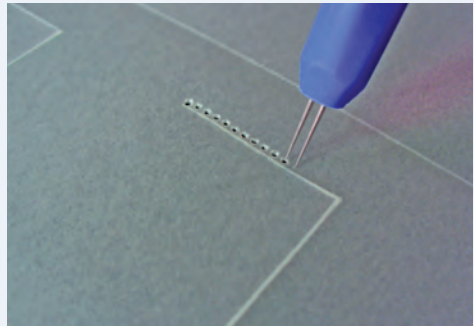
jehla

– při hustém dírkování papíru z rubové strany, se vytváří na lícové straně vzor z dírek s drsným vyvýšeným okrajem

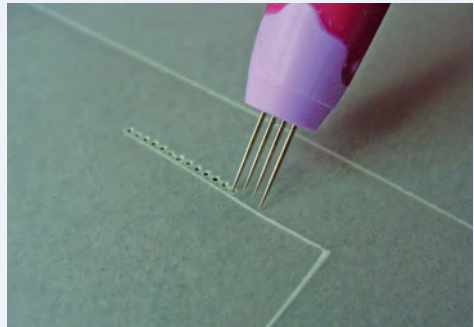
dvojjebla

– tato jebla se výborně uplatňuje při perforaci (děrování) okrajů, kdy vždy do předchozí dírky, kterou jsme udělali, vložíme opět jeblu a díky tomu jsou dírky od sebe stejnoměrně vzdáleny, tato dvojjebla je pro výrobu krajky nepostradatelným pomocníkem

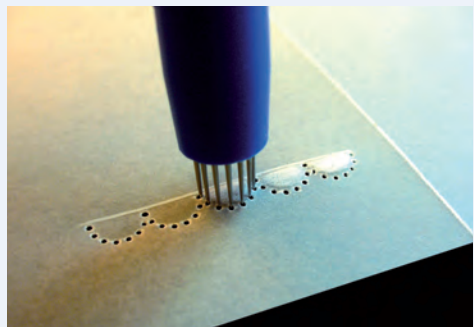
čtyřjebla

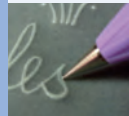
– slouží podobně jako dvojjebla, ale je vhodná především na rovné okraje, pracujeme s ní jako s dvojjeblou, to znamená, že první jeblu vložíme vždy do poslední dírky

oblouček

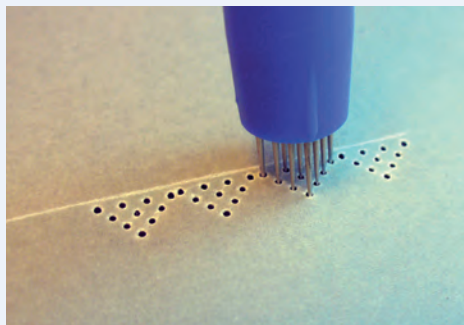
– vhodný na perforaci ozdobných okrajů, vnitřek můžeme vytlačovat kuličkou a získáme hezký vzorek na borduru

trojúhelník

– k vytváření vzorů

měsíček

– ke zdobení okrajů a vytváření vzorů

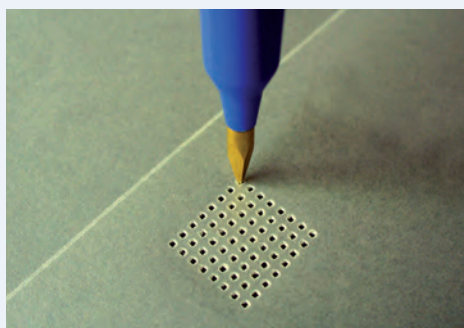
srdíčko

– vhodné k dekoraci a zdobení okrajů, po vytlačení vnitřku srdíčko pěkně vynikne

diamant

– je to silná hranatá jehla, která se používá k perforaci (děrování) papíru přes kovovou šablonu, vzor připomíná tkanou látku a používá se většinou k pokrytí větších plošek

POMŮCKY

Nůžky

Nůžky jsou velmi důležitý nástroj. Používají se k prostřihávání perforovaných (děrovaných) částí. Musí mít proto velmi jemnou a ostrou špičku a je dobré, když jsou prohnuté. Nůžky nedržíme běžným způsobem mezi palcem a ukazováčkem, ale mezi ukazováčkem a prostředníkem. Zahnutá část směřuje dolů. Hroty nůžek zasuneme do dvou sousedních dírek, ne příliš hluboko, držíme je co nejvíc vodorovně a jemným krouživým pohybem směrem doleva prostřihneme část mezi dvěma sousedními dírkami. Ustříhnutá část má tvar písmene „V“ a okraj při takovémto postupu stříhání vypadá velmi úhledně. Práci s nůžkami je dobré si předem vyzkoušet a nacvičit.

Pomůcky

Kromě základních nástrojů vyžaduje tato technika i pomůcky nezbytné k tomu, aby práce byla pohodlná a výsledky krásnější a dokonalejší. Proto si nyní potřebné pomůcky popíšeme.

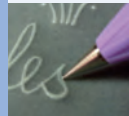
podložka – papírová krajka se provádí technikou vytlačování a perforování (děrování) papíru a to nelze provádět na tvrdé ploše, proto potřebujeme podložku měkkou, ale ne příliš, vhodný je tvrzený molitan nebo filc o výšce asi 1 cm, do kterého se dobře dostanou perforovací jehly, podložka by měla být tmavá, nebo raději černá a to proto, že se na ni dobře zviditelní veškeré detaily bílé krajky, v případě, že neseženeme černou podložku, můžeme si pomoci černým kartonem, který na podložku položíme a na něm pracujeme

lepící páska – výborný pomocník při překreslování vzorů, papír si přichytíme k podložce papírovou lepící páskou, práce se nám nepohne a pohodlně vzor okopírujeme, páska je také vhodná na přilepení papíru při práci se šablonou

pravítko – k rýsování rovných čar

pero se špičkou – na překreslování vzorů

bílá tuš – spolu se špičkou nezbytný pomocník při překreslování vzorů, kresba bílou tuší je pod tlakem nástrojů nenápadná

gelové pero bílé – slouží ke stejnému účelu jako tuš

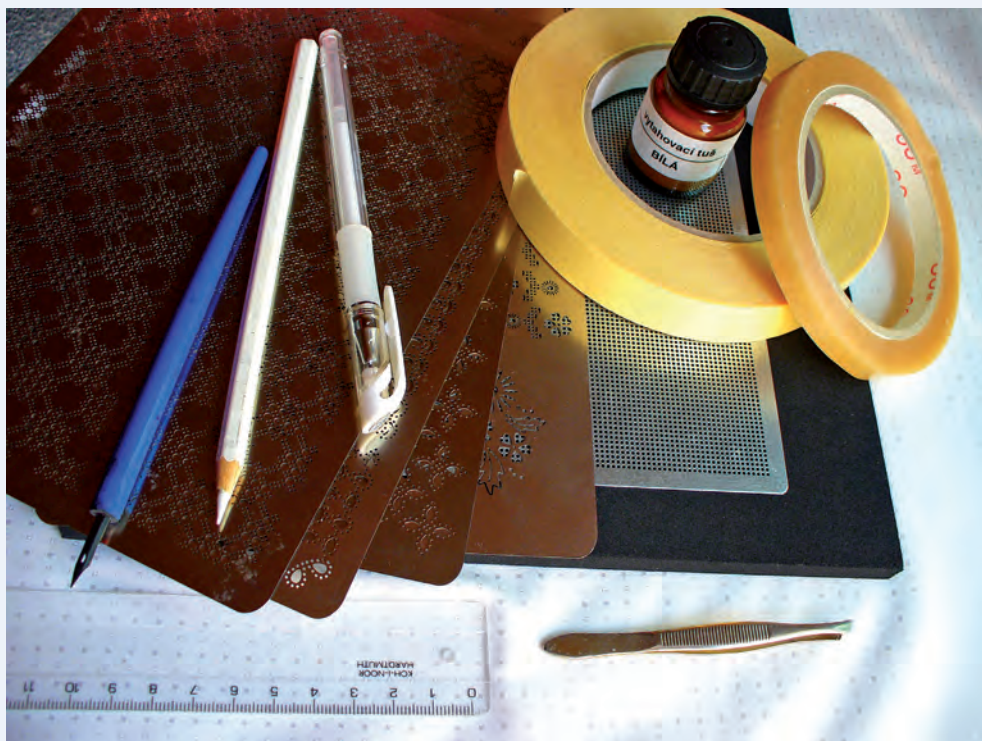
bílá pastelka – dobře zastrouhanou pastelkou naznačujeme různé přehyby a značky, obyčejná tužka by se na papíru, který používáme pro výrobu krajky, rozmázala a práce by nebyla příliš vzhledná, bílou pastelkou také podbarvujeme některé plochy již hotové krajky, aby byly bělejší

oboustranná lepicí páska – nezbytný pomocník při finální úpravě hotového dílka, páskou o šířce 0,5 cm – 1 cm můžeme čistě a nenápadně lepit krajku na podklad

kovové a jiné šablony – šablony nám velmi usnadňují vytvoření vzoru bez předchozího předkreslení, vzor je přesný,

zvláště jej oceníme, opakuje-li se motiv, nebo při jeho celoplošném využití, šablon je mnoho druhů, některé mají velikost A4, jiné A5, jsou i šablony, které mají po celé ploše pouze jeden motiv a také šablony s písmem, které nesmíme zapomenout přiložit na papír zrcadlově, aby bylo písmo po vytlačení na lícové straně správně čitelné, práce se šablonou je snadná, jednoduše papír, který je transparentní, přichytíme k šabloně papírovou lepicí páskou aby se nám práce nepohnula a protože vzor šablony je pod přiloženým papírem dobře viditelný, můžeme začít buď vytlačovat nebo perforovat

pinzeta – jelikož pracujeme s drobným a jemným materiálem, bude nám pinzeta velkým pomocníkem

POMŮCKY

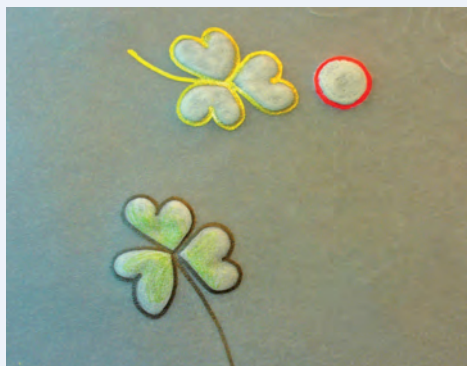
MATERIÁL K DEKORACI HOTOVÉ KRAJKY

Z obyčejného kousku papíru se nám po trpělivé práci vyloupila křehoučká kraječka, která je velmi krásná, ale my máme ještě mnoho možností, jak tento půvab podtrhnout. Složitější kousky, které jsou vzorově náročnější, stačí podložit barevným papírem nebo převázat stužkou. Jednodušší krajky můžeme ale všelijak zkrášlit, bordury dokonce oživit obrázkem. Nebo obrázek ozdobit bordurou z krajky? Na fotografii se můžeme inspirovat materiály vhodnými k dekoraci, možností je ale mnohem více, záleží pouze na našem vkusu.

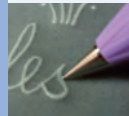

barevná gelová pera – kromě základních barev jsou tato pera i v barvě zlaté a stříbrné, slouží k nakreslení kontury vzoru, vybarvení některých jeho částí, zlatá barva dodává krajkce velmi slavnostní ráz

pastelky – můžeme jimi buď nakreslit obrázek, který nám dozdobí borduru nebo naopak vlastnoručně nakreslenému obrázku přidat krajkovou borduru

akvarelové pastelky – jsou pro dekoraci velmi vhodné, mají průzračné barvy a pro náš účel jsou mnohem vhodnější než akvarelové barvy, protože na rozdíl od nich, se při malování spotřebuje minimální množství vody, která by nám mohla papír nepěkně zvlhnout a krajkou znehodnotit, po namalování obrázku jej můžeme ještě některým nástrojem z rubu vytlačit a dosáhneme krásného efektu plastického barevného obrázku

štetec – používá se na rozmývání akvarelových pastelek, nejvhodnější je vlasový štětec č. 0

nádobka s vodou

ubrousky – slouží na osušování štětce, na podkládání ruky při práci a také je používáme na roztírání barev

voskové pastely – díky jim tu máme další zajímavou techniku – pastely rozetřené olejem mohou krajkou velmi decentně zabarvit, když na předkreslený obrázek naneseš z rubu vždy trochu voskového pastelu a následně jej roztíráš vatovou tyčinkou až se barva úplně rozmělní a plošku nám stejnoměrně zabarví, mastnotu, která zůstává po oleji na papíru, odsajeme papírovým ubrouskem

olej – k roztírání voskových pastelů je vhodný dětský olej

vatové tyčinky

korálky a kamínky – jejich lesk je předurčuje ke zdobení, můžeme používat korálky, ale nejvhodnější jsou

kamínky s ploškou na spodní straně, protože se dají dobře přilepit a krásně se třpytí, což krajce lichterá a podtrhuje její výjimečnost, také miniperly zlaté a stříbrné barvy se hezky vyjímají například ve středu plastických kytiček

stužky – naprosto jedinečně se k papírové krajce hodí šifónové stužky, jsou také průsvitné a proto s krajkou dobře ladí a tvoří dokonalý celek

lepidlo – pro nalepování plastických dekorací, kamínků, obrázků, apod. nám nejlépe poslouží disperzní lepidla, která jsou po zaschnutí průsvitná

DALŠÍ MOŽNOSTI DEKOROVÁNÍ

BARVENÍ PAPÍRU

Ne vždy se nám podaří sehnat papír vhodného zbarvení, který k našemu účelu zrovna potřebujeme. V tom případě je vhodné si jej vyrobit podle vlastní představy. K jeho výrobě budeme potřebovat transparentní papír, voskové pastely, dětský olej a ubrousky.

Papír si plošně obarvíme voskovými pastely podle vlastních představ, můžeme použít jednu, ale i více barev.

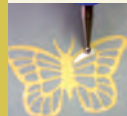
Ubrousek necháme trošku nasáknout olejem.

Nasáklým ubrouskem barvy roztíráme do té doby, než se nám celá plocha papíru stejnoměrně zbarví jemným tónem a stopy po pastelech budou řádně rozetřeny. Nakonec čistým ubrouskem vysajeme mastný povrch papíru.

Strana, na kterou jsme aplikovali tento způsob barvení papíru, bude při vytváření krajky stranou rubovou, do níž budeme vytlačovat vzor, který se nám pak na lícové straně bude jevit jako bílý. Hotovou krajku je vhodné podložit bílým kartonem nebo duhově zbarveným transparentním papírem, který podložíme ještě bílým kartonem.

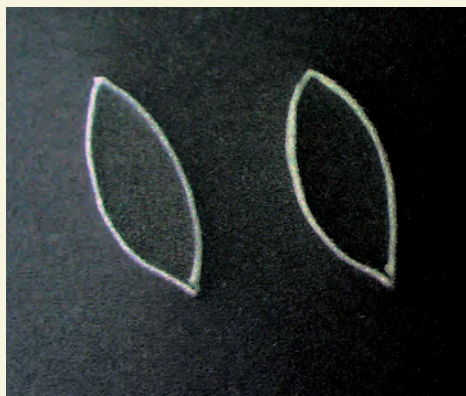
PLASTICKÉ OZDOBY

Zajímavost krajky lze zvýšit plastickými prvky, které si můžeme vyrobit z odstřížků a zbytků transparentního papíru. Můžeme tak například vyrobit 3D motýlka, lístečky, květinky nebo jednotlivé plátky kytiček, které pak slepujeme do celku. Výroba není nikterak složitá a efekt je jedinečný. Na fotografii je znázorněn postup výroby jednoduché kytičky.

Nejprve si zvolený tvar kytičky překreslíme bílou tuší nebo bílým gelovým perem na transparentní papír, následně tvar buď vystříháme nebo perforujeme a nůžtičkami oddělíme. Kytičku pak otočíme kresbou do rubu a vytlačovací kuličkou dotvarujeme tak, aby byla plastická.

Lístečky vyrobíme podobně, jen na ně ještě nejjemnější vytlačovací tyčinkou naznačíme nervaturu. U motýlka postupujeme tak, že po nakreslení bílou tuší papír otočíme kresbou do rubu, vyzdobíme krajkou křídla, otočíme zpět kresbou nahoru na lícovou stranu, okolo celého tvaru perforujeme a oddělíme nůžtičkami. Hotového motýlka smáčkeme v půlce křídla k sobě a tím je nadzvedneme. Takto upraveného jej můžeme přilepit na zvolené místo.

Krajka zdobená dekoracemi 3D vypadá bohatě a působí nadýchaně.

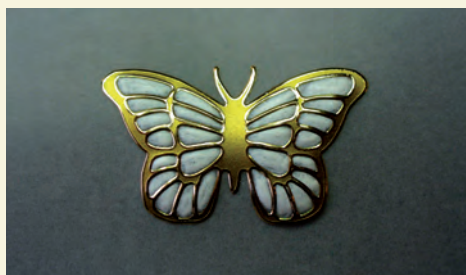

DALŠÍ MOŽNOSTI DEKOROVÁNÍ

SAMOLEPÍCÍ KONTURY

Je velké množství druhů samolepících kontur zlatých, stříbrných i měděných. Tyto kontury se dají s úspěchem využít i v technice papírové krajky, kde si jinak kontury kreslíme barevnými, ale i zlatými a stříbrnými gelovými pery a následně do nich vytlačujeme vzor. Při použití samolepící kontury postupujeme tak, že si na lícovou stranu papíru nalepíme konturu, papír otočíme rubovou stranou nahoru a mezery mezi konturami vytlačíme kuličkou. Vznikne nám velmi jednoduchým způsobem hezká plastická ozdoba, lemovaná lesklou konturou.

KRAJKA ZDOBENÁ SUŠENÝMI KVĚTY

Sušené květy s papírovou krajkou velmi dobře ladí. Působí dohromady milým, teplým dojmem. Připravíme si sušené lisované květiny, lepidlo a můžeme dekorovat. Na místo, kam chceme umístit kytičku, nanese vždy slabou vrstvu lepidla a kvítek přilepíme. Tak pokračujeme, až máme aranžmá úplné.

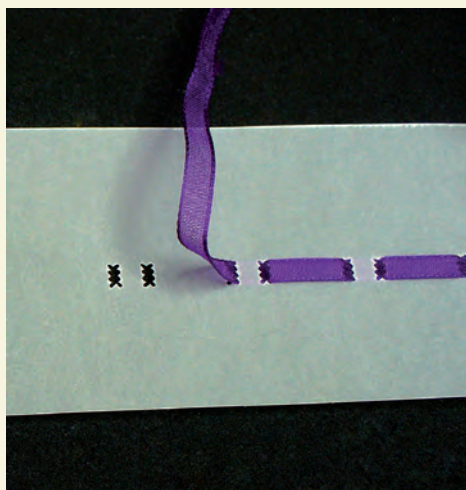
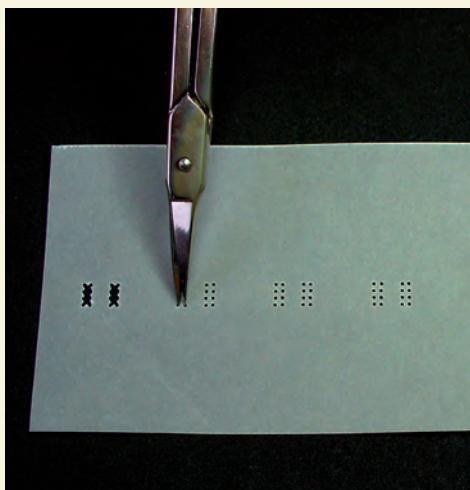
UBROUSKOVÁ TECHNIKA

Rádi byste si ozdobili krajku obrázkem a neumíte malovat? Nevadí. Existuje řešení a dokonce není ani složité. Postačí vám k tomu třívrstvý ubrousek s vhodným motivem, nůžky a lepidlo a můžeme začít. Motiv, který jsme si vybrali vystříháme a z ubrousku ponecháme jen horní vrstvu, ostatní odstraníme. Na místo, kam chceme obrázek umístit, nanese me slabou vrstvičku lepidla a obrázek na něj přiložíme. Postupně pak podmazáváme jemně lepidlem a zároveň přihlazujeme. Ubrousek krásně přilne a krajka je ozdobena obrázkem. Dobře se tímto způsobem pracuje na papíru o gramáži 200 g.

ZDOBENÍ PROTAHOVANOU STUŽKOU

Tento způsob dekorování krajky je velmi starý a také se často používal již v 19. století. Spočívá v tom, že se v pravidelných odstupech krajky perforuje (děruje) například čtyřjehlou a následně se prostřihá a tím vznikají úzké otvory, kterými se provléká stužka.

TECHNIKA A POSTUP VÝROBY

Než se posadíme ke stolu, zajistíme si jeho dobré osvětlení, které je pro naši práci hodně důležité. Připravíme si černou podložku, transparentní papír na kterém budeme krajkou vytvářet, předlohu, bílou tuš, pero, vytlačovací kuličku menší velikosti, dvojjehtlu a nůžky s ostrou špičkou. Pro konečnou úpravu výrobku také oboustrannou lepicí pásku a barevný karton, na kterém se bude naše dílko hezky vyjímat. Nyní se na jednoduché záložce do knihy naučíme pracovat s touto technikou za použití pouze základních nástrojů.

Krok za krokem:

1. Na podložku si připravíme vzor, na který položíme transparentní papír, který přichytíme papírovou lepicí páskou.
2. Perem a bílou tuší vzor okopírujeme. Tato strana bude lícová.
3. Nyní si papír otočíme lícovou stranou dolů a z rubové strany obrázky vytlačíme kuličkou.

